

ИВАНКА Д. ДЮЛГЕРОВА
ТРИМАТА БРАТЯ И ЗЛАТНАТА
ЯБЪЛКА

chitanka.info

На баща ми — „Принца“ от Коньовица

Някога, много отдавна, в едно далечно царство, през девет високи планини, девет дълбоки реки, шест безкрайни равнини и три морета, живеели цар и царица. В сговор минавали дните им. Народът ги почитал и те го почитали. Хамбарите били пълни, царската хазна също. Една-едничка болка имали — не можели да се сдобият с рожба. Годишите се нижели и с всяка следваща растяла тревогата и у господаря, и у простия селянин — какво ще стане с царството, когато тях вече няма да ги има на този свят?

Една нощ царят сънувал сън. Старица с брадавица на клепача сложила в дланта му семенце и заръчала да го посадят с царицата на припек и завет. Девет сутрини поред с изворна вода да го поливат. Три зими стъблото му да увиват. Всеки ден да го спхождат. Като на дете да му приказват. Когато дръвчето порасне и завърже първия си плод — царицата ще се усети непразна, а когато дойде време за бране — царицата ще роди момче. Дръвчето няма да ражда какво да е, а златни ябълки — всяка година по една. Но ще бъде много трудно да се опази такъв скъпоценен плод. Ако царят не успее да оварди нито една ябълка до двайсетата — беда чака царството му. Ако ли пък оварди, да даде короната на онзи, който я е донесъл.

Събудил се царят на сутринта. В главата му сънят, като да е било истина. Отворил длан за семенцето, но там нямало нищо. Седнал той опечален на трапезата и когато царицата го попитала защо е тъжен, ѝ разказал съня си.

— Ами, ако си го изпуснал в постелята?! — рекла тя и още недорекла хукнала.

Нахълтали запъхтени в покоите, а там вече раздигнато. Седнали на царското ложе. Навели глави. Мълчат. Мълчат и слугите и не смеят да мръднат. Само едно момиче, дете било отскоро в двореца и не познавало етикета, се осмелило да приближи царицата. И докато да го спрат, я потупало по рамото и попитало:

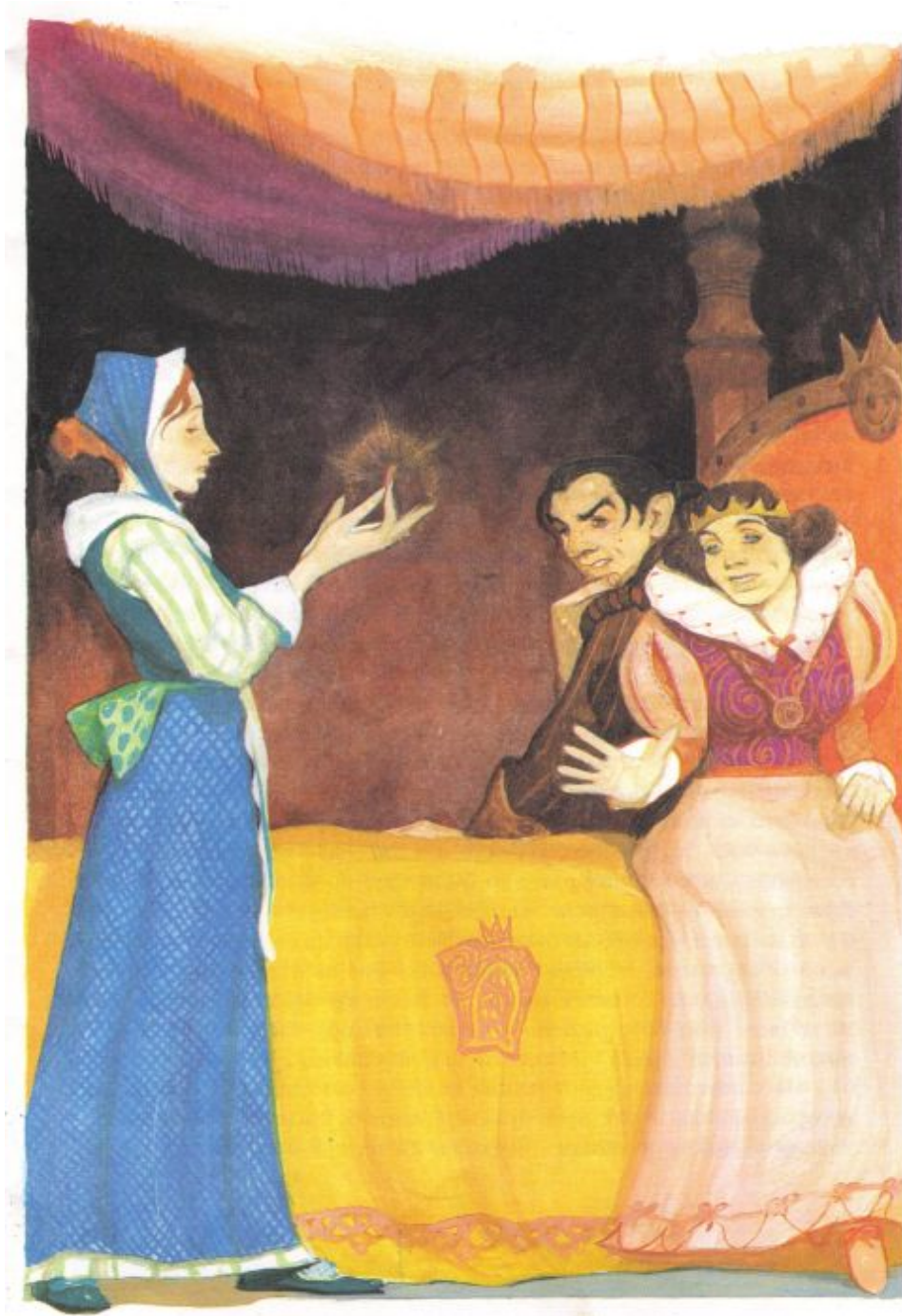
— Ваше Величество, да не би да тъгувате за това зрънце, дете намерих в постелята?

Засрамени от глупостта на новата, слугите извърнали глави към прозорците. А царят и царицата плеснали с ръце и я прегърнали. Като видели това, слугите отново извърнали глави, а когато решили, че етикетът позволява да погледнат, от господарите нямало следа. Седнали слугите на царското ложе, въпреки че това било строго забранено, и потънали в размисъл. А ложето така си и останало неоправено, защото под прозорците минал градинарят и те под строга тайна му доверили какво се случило преди малко. Градинарят пък го доверил под строга тайна на готвача... И така след час никой в двореца не работел. Всички си блъскали главите над случая и се питали къде ли са изчезнали Техни величества. А когато наближил часът за обед, в кухнята се защурали около тенджерите. Но нямало време и за една проста супа, защото фанфарите известили, че господарите са вече на трапезата. Тогава готвачът счупил с треперещи ръце няколко яйца в тигана. Дал ги за сервиране. Прекръстил се и зачакал да го изхвърлят поради некадърност. И наистина след малко бил извикан. Повлякъл нозе бедният готвач, гърлото му сухо, в стомаха буца. А господарите му се смеят право в очите.

— Готвачо — рекъл царят, — ти винаги си ни хранил добре и всички гости са завиждали зарад теб. Но днес, с тези яйца...

— Простете, господарю... — успял да промълви готвачът. Но царят се надигнал от стола и продължил:

— Прекалената скромност не е достойнство! С тези яйца ти надмина себе си! Провъзгласявам те за Велик готвач! И нека това бъде вписано в царските книги! — говорел владетелят с тържествен глас, все едно ставало дума не за яйца, а за спечелена битка или разкрит заговор. Но те царете са си такива. Само който не им е свикнал, се учудва.

Готвачът уж бил свикнал, но този ден му се събрало много. Пък и ехото в трапезарията смесвало думите на Негово величество с казаното преди. Стъпките кънтели по мрамора. Перото на летописеца стържело пергамента. И пред очите на Великия — вече цяла минута — готвач заплували червени и сини кръгове. Той се свлякъл на царския стол, въпреки че допреди малко етикетът му позволявал само да се покланя в

присъствието на Техни величества. Царицата скочила и наляла чаша вино на бедния Велик готвач. Макар че според етикета за такъв жест и дума не можело да става. И още не едно и две неща се обърнали в двореца този ден, пък и не само този...

Минало време. Всичко станало както предрекла старицата. От семенцето поникнало дръвче. На третата пролет клоните му се покрили с цвят. Когато той окапал, Техни величества видели, че само едно цветче е вързало. Макар да бил по-малък от грахово зрънце, си личело, че това не е обикновен плод и колкото повече пораствал, заприличвал на ябълка, но не каква да е, а златна.

Лятото се изтъркулило бързо, понеже и в съседните царства вече знаели, че Техни величества очакват наследник. И по този повод настанала суматоха. Непрекъснато пристигали и си отивали гости. Едни идвали, защото наистина се радвали, други — за да засвидетелстват радост. Наред с многобройните си задължения бъдещите родители отивали всяка сутрин и при дръвчето. А когато селяните започнали да берат овощните градини, царят се опитал да откъсне ябълката, но дръжката ѝ била по-здрава от желязо и той решил, че още не е дошло времето. Същата нощ царицата родила син. На заранта, въпреки безмерната си радост, Негово величество отишъл пак при дръвчето. То стърчало голо-голеничко. Вятърът си играел с обрулените му листа, а от златната ябълка нямало и следа.

На другата година историята се повторила, само дето гостите били по-малобройни. В същата нощ както предната есен царицата отново родила син, а на заранта ябълката пак я нямало. Така станало и на третата година. На следващата есен царят оградил дръвчето с войска. Но една сутрин заварил всички обгорени и ни един жив, да разкаже. Нямало я и златната ябълка. На петата есен войниците около дръвчето били още по-многобройни. И пак една сутрин ги намерили мъртви, а от златната ябълка нямало и следа. На всичко отгоре съседите започнали да нападат границите, защото слуховете, че нещо мори войските на Негово величество им давали сила. Тогава Съветът на Великите мъдреци предложил да се спре това безсмислено погиване на хора. И на шестата есен никой вече не пазел. Ябълката пак изчезнала...

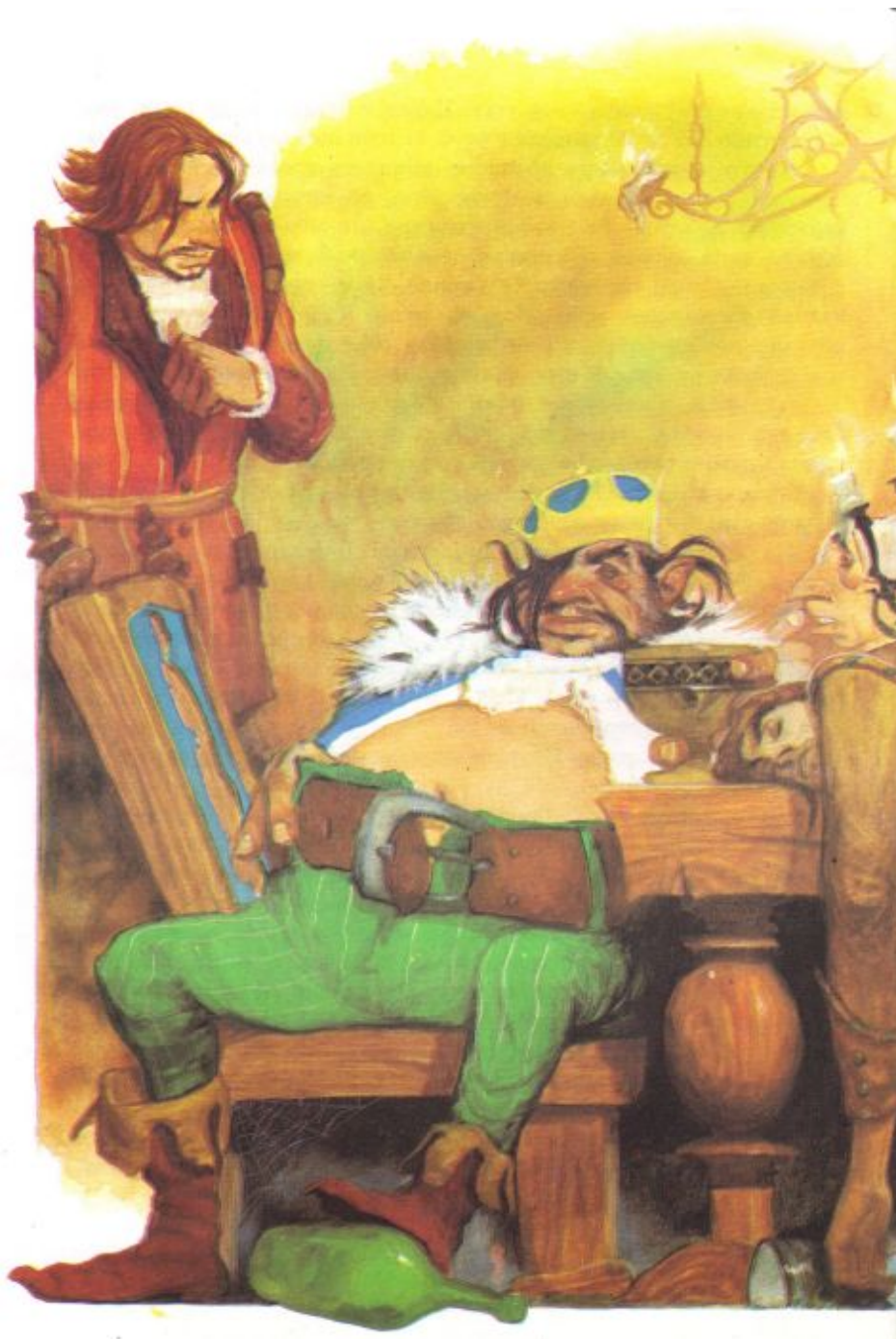
На осмата есен царят решил да отиде сам да варди. Царицата го прекръстила и той вече тръгвал, когато тримата принцове дотичали с викове в залата — играели си на войници. На сбогуване най-малкият му

подал своя щит. Царят го взел, уж на шега, пък после решил да не се разделя с него. И този щит му спасил живота.

Когато отишъл при дръвчето, ябълката греела с последните лъчи на залеза. Опитал да я откъсне, но дръжката ѝ била поздрава от желязо — ни ръка я кършела, ни меч я режел. — Седнал той до една канара и зачакал да види кой ще успее да вземе ябълката. Скоро слънцето се скрило. Над царя и царството му паднал непрогледен мрак. Излязъл вятър и Негово величество се потулил зад канарата, но вихрушката го стигнала и там. Тогава той се свил на кравай и се покрил с щита на най-малкия си син. А вятърът се усилвал все повече. Часовникът на царската кула отброил полунощ. Изведнъж станало светло като ден. Царят надникнал с едно око изпод щита. Страшна болка го пронизала. Последното, което видяло окото му, било как триглава ламя с три огнени езика, отнася златната ябълка.

На разсъмване се добрал до двореца. Бил страшен за гледане и жена му решила ни един поданик да не узнае, че управлява едноок. Затова пратила да извикат чуждоземен лекар и представила царя за свой беден роднина. Така разбрала, че мъжът ѝ няма да прогледне с това око и единственото, което може да направи, е да прикрие грозотата си с кичур коси. Това и сторили. Не след дълго мъжете в цялото царство започнали да си оставят кичури над едното око. Така се раждат модите. Но тази приказка не е за тях, а за принца и златната ябълка.

Ще попитате какъв принц. Нали ви обясних, че царят имал трима сина. А принцът, за когото става дума, е най-малкият, същият онзи дете даде щита на баща си. Но трябва да минат години, докато настъпи неговият час. По времето, когато царят ослепял, принцът бил петгодишно хлапе и си нямал хабер от подвизи, нито пък от това, че някога ще стане герой на приказка. Той и след това си нямал хабер, защото приказките обикновено ги измислят, след като героите са се отправили на едно далечно пътешествие. Пък дори и да не са се отправили, приказките се раждат далече от тях, в затънтени краища, които мълвата е докоснала едва-едва с опашката си. Както между прочем стана и с тази. Аз само дочух за принца. Ако го познавах, нямаше да я напиша, защото като всички хора и той навярно е имал някой и друг недостатък.

Но опашката на мълвата донесе до мен само това, че след като царят ослепял, вече никой не пречел на ламята да си краде ябълката. Владетелят се пропил, разбира се, тайно. Жена му се влюбила във втория съветник, пак тайно, разбира се. Или тя поне си мислела, че е така.

Минали години. С всяка следваща царството западало все повече. Първите мъже зарязали държавните дела. По цял ден пиели заедно с царя, тайно, разбира се, и час по час пригладжали кичурите над очите си. Това отвързало ръцете на разните там бирници и паразити. За да оцелее някак, народът станал крадлив и безчестен. Така с общи усилия успели да докарат царството дотам, че никой от съседите да не пожелае да го завладее. Само се молели и техните поданици да не се разпашат. Защото разхайти ли се някой, бил той човек или народ, после трудно ще го вкараш в пътя. Но това му е хубавото на лошото, че и то все някога свършва.

Един ден първородният царски син влетял в тронната зала. Помел всички чаши и кани на пода и казал:

— Ваше Величество, до тука! Видяхме какво направи с царството. Дай ми короната с мир, па се наливай колкото щеш.

Царят изтрезнял за първи път от години. Ревнал на стражата да затвори бунтовника. Но стража отдавна нямало. А принцът най-спокойно се пресегнал, свалил короната от главата на баща си и я нахлупил, все едно си слага шапка. После се настанил на престола и започнал да заповядва. Никой обаче не си мръдвал пръста. Макар и пияница, хората си знаели царя. Нищо че от години не бил издал друга заповед, освен да му донесат вино. Така че принцът имал само една възможност да се задържи на престола. По закон, като първороден син, той бил негов, но само след смъртта на царя. Обаче момъкът обичал впиянчения си баща не по-малко от царството и короната. Затова стиснал юмруци и заплакал.

На придворните им станало и тъжно, и смешно. В тази зала се били нагледали на какво ли не. Сговорчив, разгневен или пиян, човекът в трона бил винаги непристъпен. А сега плачел. Тялото му се тресяло, короната отивала към челото и а-ха да падне, тръгвала към тила, понеже не му била по мярка. Един-двама царедворци търкали очите си, сякаш им бил влязъл ръс^[1]; другите прикривали уста с шепи. Но какво удоволствие е да се присмиваш на човек, който не те и забелязва? И те се заизнизвали. Останали само тия, дето си търкали очите. Едва излезли, онези с шепите застинали по местата си. Срецу тях вървял царят. Мраморът къртял под краката му, като в доброто старо време, а превръзката над окото го правела да изглежда тайнствен и непристъпен.

Вратата хлопнала зад гърба му и смаяните царедворци останали отвън да гадаят какво си говорят настоящият и бъдещият цар.

Пръв излязъл царят. Короната стояла на главата му така, сякаш с нея се е раждал. Без да се усетят, придворните наклежали като един и отдалече заприличали на огромно туловище с много глави, които се извърнали като една след господаря и не откъснали очи от него, докато не хлътнал в покоите на жена си. Не след дълго от там изхвърчал като тапа вторият съветник. По онова време, пък и не само по онова, не било лесно да учудиш с нещо царедворец, но тази бърза смяна на ролите замаяла клетите хора. Макар и обиграни, те били свикнали събитията в двореца да се редуват с тържествено величие. Но тази приказка не е за придворните. Тук най-много да поглеждаме от време на време героите през техните очи. А за живота им ще поговорим по-подробно може би друг път. Макар че чули ли сте приказка за придворен?

Но да се върнем пред залата. Тъкмо вторият съветник се изгубил от погледа му и многоглавото чудовище отново зяпнало. Появил се принцът. От сълзите по лицето му нямало и следа. Подсвирквал си, моля ви се! Иди ги разбери тия царе?! И за какво се радва толкова? Докопа се до короната и се разрева. Взеха му я — свирка си. И този лигльо един ден ще управлява! Разбира се, това били само мислите във всяка от покорно сведените глави, покрай които минавал момъкът. Шиите се извивали след него една по една. Главите се повдигали... Когато изчезнал, мраморът продължавал да кънти. Така стъпвал само царят.

А принцът отишъл в ковачницата. Излязъл от там чак когато дошло време да се берат ябълковите градини. Дрехите му лъщели на слънцето. В ръце държел щит с опушено прозорче и тривърх меч. Благословили царят и царицата първородния си син и той тръгнал да варди златната ябълка. Според съня, на царството му оставали още три години, ако никой не спре ламята. Но затова знаели само Техни величества.

Свечерявало се и принцът бързал към ябълката. Тази нощ навършвал пълнолетие и много му се искало да надвие ламята. Стигнал дървото по тъмно. Не след дълго излязъл вятър. Момъкът изправил щита пред себе си. И през опушеното прозорче видял как три светещи точки наедрават, докато се превърнали в огнени езици, избълвани от устата на триглава ламя. Когато часовникът на царската кула отброил

полунощ, чудовището спряло до ябълката. Макар че било колкото три крави, принцът не усещал страх. Затичал се, размахал меч, но той само се плъзгал по люспите. Удрял момъкът, все едно сечел дърво. А ламята — сякаш мравка я лазела. Чак когато откъснала ябълката, се навела да види кой я гъделичка. И понеже била късогледа, приближила съвсем до принца, а той замахнал с все сила изотдолу и отсякъл едната ѝ глава. Огненият вихър избълван от другата го запратил в съседния дол. Там го и намерили на сутринта. Целият в рани, но жив. Намерили и главата на звяра. А златната ябълка пак я нямало. Оставали две години. Царят имал още двама сина. Ред било на втория да варди.

Цяла зима средният принц не излязъл от ковачницата. А щом се запролетило, започнал да мята копие. Поучен от несполуката на големия, вторият брат решил, че ламята може да бъде надвита не толкова със сила, колкото с ум. Затова смятал да се бие отдалече. И понеже люспите по тялото ѝ били като броня, щял да мери едно от четирите очи. Цяла пролет и цяло лято принцът не се разделил с копието. И в началото на есента умервал муха от десет крачки. Най-малкият царски син ходел навсякъде с брат си. Когато дошло време да се берат ябълковите градини и вторият принц поискал благословията на родителите си, малкият пак бил с него. А после го сподирил до ябълката, без никой да знае това. Не казал дори и на брат си, защото онзи бил сигурен, че ще надвие чудовището и не искал да дели славата.

Около полунощ, както всяка година по това време, извил силен вятър и принцовете видели два пламъка да наедряват срещу тях. Станало светло като ден. Ламята стояла до дървото. От двете ѝ глави излизали огнени езици. Макар че се предпазвали с щитове, братята едва издържали на топлината. Средният се прицелил в окото на чудовището и тъкмо когато откъсвало ябълката, върхът на копието го пронизал. Ревнало то с двете си гърла и златната ябълка паднала от устата му. Когато ламята изревала, камъните наоколо се разклатили, а като се затръшкала, земята разцепила. Ябълката се търкулнала в една пукнатина. Момъкът бръкнал вътре. Но тъкмо я докоснал и земята се затворила. От лакътя нагоре ръката му останала да стърчи като корен. Извикал от болка, но ревят на звяра поглъщал всеки звук. Земята играела като жива. Едни пукнатини се затваряли, други се отваряли. Ламята вилнеела с все сила. На няколко пъти едва не смазала средния брат, а той се мятал като хванато в капан животно. Малкият тръгвал с

изваден меч и спирал. Не от страх. Бил седемнайсетгодишен и копнеел за подвизи. Обаче знаел, че ако нападне веднага, най-много да разяри още повече ламята. Затова решил да изчака. Пък и тя се била отдалечила от брат му. Не след дълго от двете ѝ усти започнала да излиза пяна и полека-лека угасила пламъците. Звярът продължавал да се мята, но си личело колко е изтощен. Принцът решил, че е настъпил моментът. В най-добрия случай щял да отсече една от главите, затова избрал здравата. Замахнал с меча и тя тупнала на земята. Ламята се затръшкала с нова сила. Едноглава и едноока била още по-страшна отпреди. Земята отново заиграла. Средният принц лежал в несвяст. Малкият пристъпвал от крак на крак, защото наоколо се отваряли и затваряли пукнатини, и се чудел как да помогне на брат си. Изведнъж земята до заровената ръка зейнала. Принцът грабнал отпуснатото тяло все едно било перце и побягнал. А ламята зад гърба му не спирала да вилнее.

Когато на сутринта царят дошъл при ябълката, земята около нея изглеждала като орана с великански плуг. От ламята били останали само главата и една кървава дия. Започнали да копаят, белким намерят ябълката. Но прерязали много корени и се уплашили, че дървото може да изсъхне, затова решили да спрат. Оставала само една година. Царят не смеел да мисли какво ще стане, ако и най-малкият му син не оварди златната ябълка.

А той, като се прибрал в двореца, легнал и спал непробудно три дена и три ноци. На четвъртия ден станал и започнал да се готви за битката. С главния ковач, който на другата година бил провъзгласен за велик, си блъскали главите над някакви рисунки. Огъвали тънко желязо, докато заприличало на осмица с дръжки. Обвили го с кожа. Царският звездоброец отлял тъмни стъкла. Сложили ги в дупките и така се появили първите очила. Принцът ги измислил, защото искал хем да запази очите си от убийствения пламък, хем ръцете му да са свободни в боя. После направили лък с тетива от специална струна, за да не се повреди от топлината, и ушили ръкавици от три ката змийска кожа. Сложил ги принцът и започнал да се учи да стреля с лък в ръкавици. Нощем палел големи огънове, слагал си наочниците и ръкавиците и се мерел в кълбото прежда, което един слуга подхвърлял зад пламъците...

Към средата на лятото умервал светулка от двайсет крачки, но продължавал да се упражнява всяка нощ. Когато дошло време да се берат ябълковите градини, най-малкият брат облякъл доспехи от черупка на костенурка, подплатени със змийска кожа, и отишъл при родителите си, да го благословят. На смрачаване царските двери се отворили със скриптене. Стражите вече били свикнали срещу рождената нощ на принцовете покрай тях да минават войни със странно облекло и затова не се учудили кой знае колко. Човекът си знаел паролата, значи не бил случаен.

Когато стигнал до ябълката, вече приближавало полунощ. Вятърът ставал все по-силен. Момъкът си сложил наочниците, пъхнал глава в маска от три ката змийска кожа, с дупки за очите, върху нея нахлупил коруба от костенурка и я закопчал с ремък под брадата. Не се наложило да чака дълго. Тази нощ на небето нямало звезди и скоро една светеща точка спряла погледа му. С всяка изминала минута тя ставала все по-голяма, докато не се превърнала в огън, който се носел над земята. Когато часовникът на царската кула ударил полунощ, принцът видял, че това не е какъв да е огън, а пламък, бълван от устата на ламята. Този път тя не стъпила на земята, а кръжала над ябълката. Изглежда се страхувала за третата си глава. На няколко пъти вдигал лъка малкият брат, но ламята не спирала нито за миг. По едно време застанала срещу него, сграбчила клона, на който растяла златната ябълка, и го задърпала. Момъкът чул как пукат корените. Вдигнал лъка и се прицелил в здравето око. След удара звярът се запремятал във въздуха, а огънят от устата му набраздил мрака. Дървото рухнало. Златната ябълка тупнала в нозете на принца. Той се навел, целунал я и я прибрал в пазвата си. Искало му се час по-скоро да зарадва царя, но не смеел да остави чудовището, което в слепотата и безумието си можело да стори много поразии. Решил да почака, докато се умори, та да го надвие по-лесно. Защото, колкото и да е юнак, човек не може да се мери по сила дори и със сляпа ламя и може да я надвие само ако впрегне силата си с юздите на разума.

Когато по устата на звяра започнала да избива пяна, дошъл най-големият царски син. Малкият се зарадвал и му дал ябълката, да я занесе на баща им, та да се успокои най-сетне. Тъкмо си отишъл големият, ето че пристигнал средният. Ламята се била разпенила съвсем и скоро пламъкът от устата ѝ угаснал. Тя се отпуснала на земята и

запълзяла натам, където залязва слънцето. Братята тръгнали след нея. Вървели, вървели и стигнали до една планина. В болката си звярът повалял цели дървета и уж земята се тресела под краката му, но по едно време всичко утихнало, а от ламята ни следа. Принцовете тъпчели в мрака и се чудели що да сторят. Но ето че изгряло слънцето и те видели кръвавата диря. Тръгнали по нея и тя ги отвела в една пещера. Колкото по-навътре отивали, толкова по-тъмно ставало. Когато вече нищо не се виждало, започнали да опипват с мечовете като слепци с бастуни. Отначало подът вървял равен. После изведнъж хлътнал като кладенец. Пуснали камък, но така и не чули да удря в дъно. Още докато опипвали за камъка, до сами дупката намерили въже. Малкият брат решил да слезе с него и да се разбере веднъж завинаги с ламята. Завързал се, влязъл в кладенеца, а средният отпускал. Отпускал, отпускал, отпускал... Дланите му се разранили. Той си разкъсал пояса и ги омотал в него. След много или малко платът се разнищил и момъкът си откъснал ръкавите, а когато и те станали на парцали, накъсал цялата дреха.

В това време малкият се спускал в непрогледна тъмнина. Колко време продължило това той не можал да разбере, защото нищо не се виждало и нищо не се случвало. Може би два дни, може би три, може би повече... Никой не знае. Дори и големият брат, който пристигнал на другата вечер. Неговият пояс и дрехата му също били станали на парцали, когато въжето спряло да опъва, и горе разбрали, че малкият има земя под краката. А той се отвързал и тръгнал опипом покрай стената. И тук имало пещера с равен под. Не след дълго тя свършила и нещо ударило принца в очите. Това било слънцето. Той сложил наочниците и се заоглеждал за дирята. Скоро я открил. Разбрал, че ламята не е далече, защото кръвта още не била засъхнала. Тръгнал по нея. Вървял и не можел да се начуди. Уж всичко като в неговото царство — грее слънце, расте трева, цъфтят цветя, но не е съвсем. Свалил наочниците, да не би от тях долният свят да му изглежда различен, но слънцето си оставало синьо, тревата лилава, а цветята зелени. Не след дълго следата го отвела пред едни палати. Портите били отворени и принцът влязъл вътре. В предната стая седели три девойки. Едната предела със златна хурка, другата шиела на гергеф от слонова кост, третата нижела бисерни мъниста. Гледал ги той, не можел да откъсне

очи и чак забравил за какво е тръгнал. Тогава, онази дете нижела бисера, проговорила:

— Добър ти ден, юначе! Търсиш ли нещо?

— Добър и на вас, девойки! Не мина ли оттука една страшна ламя?

— Как ли пък ще мине ламя оттука? — каза мома, дете предела.

— Може и да е минала, ама нали все работим, та не сме видели — продумала онази, дете шиела.

— Не ми изглеждаш тукашен. Сигур идеш отдалече? Не си ли гладен, момко? — говорела третата и с всяка дума нижела по един бисер.

Принцът не искал да губи време ни с ядене, ни с приказки, и понечил да откаже, но забелязал, че мома нижела с изправен показалец, сякаш го предупреждавала за нещо. Тогава се замислил над думите на трите девойки. И решил, че първата го гони, втората се колебае дали да му се довери, а третата иска да му каже нещо, но не пред другите две. Затова отговорил:

— И съм гладен, и съм жаден, ама да не преча.

— Нищо, аз ще ти приготвя набързо — скочила мома с бисера и го въвела в друга стая. Там вече заговорила открито: — Ламята мина преди малко. Ранена е. Кръвта ѝ изтича. Но ако успее да стигне покоите си и отпие от живата вода, ще се оправи. И тогава тежко ми, че съм я издала. Тежко и на тебе, че си слязъл на нейната земя. Бързай, момко! И помни — тя е хитър звяр. Ако я изпревариш, може да се престори, на умряла, за да те заблуди. Не ѝ вярвай, докато носи глава на шията.

След тия думи, девойката го извела от стаята и му показала дирята. Принцът затичал по нея. Кръвта водела до една врата. Отворил я и видял ламята да лежи бездиханна. Зарадвал се, че всичко вече е свършило и тръгнал да излиза, но си припомнил думите на девойката и се обърнал. Ламята пълзяла към една лавица с безброй стъкленици по нея. Тогава извадил меч от ножницата и отсякъл последната ѝ глава. Върнал се в най-първата стая. А девойките — бледи, работата лежи на коленете им. Като видели окървавения меч, трите въздъхнали едновременно и една през друга му заразправяли как ламята ги откраднала от горната земя и ги държи тука години. После всички заедно тръгнали към пещерата. Като стигнали под кладенеца, застанали

гръб до гръб. Принцът омотал въжето, завързал го и дръпнал три пъти. Така се били разбрали с брат му — като дръпне три пъти, онзи да тегли нагоре. Въжето се опънало, после се отпуснало, пак се опънало и вече не помръднало. Изглежда товарът бил непосилен. Момъкът решил да го изтеглят на втория път и се отвързал. Дръпнал три пъти и трите момичета се заиздигали към горната земя. А той останал да чака. На сбогуване девойката с бисерите му дала три лешника и заръчала да ги счупи в случай на беда или нужда. Минало време. Много ли, малко ли — не знаел, защото и тая пещера била тъмна, та не се разбирало кога е нощ и кога ден.

Както си седял след няколко часа или след няколко дена, нещо тупнало в скута му. Опипал го — лешник, досуц като другите три. Замислил се и решил, че това е някакъв знак. Но какъв? Минали още няколко часа или няколко дена, а въжето не идвало. Нямало що да стори. Не можел да се изкачи с голи ръце, затова тръгнал отново покрай стената и пак излязъл при синьото слънце, лилавата трева и зелените

цветя. Като се намерил на светло, първата му работа била да счупи лешника, дето паднал от горната земя. А вътре плочка, колкото детски нокът, и на нея — ликът на девойката. Разбрал, че тя също го харесва и нещо я е принудило да му го каже по този странен начин. И понеже все се надявал въжето да се спусне и за него, решил да пообиколи наоколо, та чакането да не изглежда толкова дълго. Както си вървял, стигнал едно дърво. По ствола му се вие змия. А в клоната — гнездо и пилетата вътре пицят уплашени. Извадил той меча, посякъл змията и докато да го прибере в ножницата, долетели два белоглави орела. Като видели голия меч, птиците решили, че рожбите им са в беда, и се спуснали към момъка. Но малките зацвърчали с все сила и орлите кацнали в гнездото, да разберат за какво е тая врява. Така научили за змията.

— Бъди благословен, момко, задето спаси децата ни! Всяка година ги изяжда проклетницата. А ние стареем и все не можем да отгледаме челяд. Жив да си, че ни отърва! Думай, как да ти се отплатим?

Тогава принцът им разказал кой е и откъде идва. Орлите си поприказвали нещо на своя език, после пак проговорили на човешки:

— Много е трудно да се стигне до горната земя. Но ти ни стори толкова голяма добрина, че отплатата би била достойна. Почакай да съберем сили и ще те изнесем горе.

И той зачакал. Докато чакал, по два пъти на ден ходел в пещерата, да проверява не е ли дошло въжето, но него все го нямало. На третия месец орлите казали, че са готови. Привързал се братът за краката им и хвъркнали нагоре по кладенеца. Минало време — много ли, малко ли, и птиците стъпили на твърда земя. Сбогували се и тръгнали пак надолу, а той заопипвал: покрай стената, покрай стената и излязъл навън. Тук вече светело жълто слънце, растяла зелена трева, а цветята му се усмихвали с всички цветове на дъгата. Било пролет. Цялата природа — пременена, а той — в дрипи. Чак го е срам да се покаже в двореца. Седи и си блъска главата що да стори. Не щеш ли, покрай него минал странник с каручка. От приказка на приказка, се разбрали, че е шивач в царството на баща му. Облякъл го човекът в здрави дрехи и тръгнали заедно. Принцът обаче не казал кой е, а се представил за беден момък без близки и роднини. Шивачът бил жалостив и го взел да му чиракува.

Един ден по тяхната уличка минал глашатай и известил, че царят дава голяма награда за онзи, който ушие дреха, достойна по хубост за

бъдещата царица. Уплашил се момъкът да не би майка му да се е споминала и заразпитвал шивача. Тогава научил, че царят се отказвал от короната в полза на първородния си син, защото бил най-големият жив храбрец на земята. Отпървом принцът мислел да тръгне веднага за двореца, но решил, че там може и да не повярват на истината. Нали дал златната ябълка на големия си брат, да зарадва час по-скоро баща им. А ето как му се отплащали.

В това време бедният шивач започнал да шие премяната. Цяла нощ кроил и прекроявал и на сутринта дрехата била готова. Като знаел какво се носи в двореца, момъкът решил, че шивачът само ще се изложи с тази рокля. Затова се затворил в съседната стая и счупил втория лешник. Вътре имало дреха от тънко платно, от човешка ръка нетъкано. Занесъл я на майстора си. Обаче клетият човечец не смеел да докосне тая хубост. Първо се измил три пъти, после се преоблякъл в новите дрехи и чак тогава взел роклята. А тя преливала в ръцете му ту като вода при изгрев, ту като вода при залез...

Като я видели, в двореца всички ахнали. Бъдещата съпруга на големия брат не била коя да е, а девойката с бисерите. До този час ѝ се показали над сто рокли, но тя само клатела глава. Чак когато внесли тази от лешника, се усмихнала и рекла:

— Това е дрехата, която искам! А къде е шивачът?

Въввели разтреперания човечец. Девойката го заразпитвала откъде е научил толкова изкусно занаята и той си признал, че премяната не е шита от него. Тогава изпратили да доведат истинския майстор. Принцът не се показал на пратениците, защото не искал да го виждат в бедняшко облекло. Казал им да вървят, а той ще тръгне по-късно. Учудили се царедворците. За какво се мисли тоя шивач, макар и изкусен, та отказва да седне в най-хубавата дворцова карета и да сподели компанията на първите хора в царството? А момъкът едва изчакал да заглъхне тропота на копитата и счупил третата черупка. Отвътре се показала дреха равна по хубост на тази от предишния лешник. Облякъл я той и излязъл на улицата. Но едва направил пет-шест крачки, около него се събрала такава тълпа, че просто не можел да продължи. Всеки искал да види това чудо невиджано, от човешка ръка направено. Успял някак да се върне до къщата и още на прага счупил последния лешник. В същия миг пред вратата застанала каляска. В сравнение с нея царската карета, която отпратил, изглеждала най-обикновена каруца. Народът ахнал.

Вратата се отворила сама. Принцът се качил. Кочияшът изплющял с камшик. Конете се изправили на задните си копита. Тълпата се отворила... След миг от каляската нямало и следа. И до ден днешен прапраправнуците на онези, дето я видели, разказват на своите внуци за това чудо невиждано. А малките си мислят, че оная каляска е само красива измислица.

Още преди тя да се появи пред двореца, цялата царска фамилия, всички придворни и знатни гости били излезли отвън да видят резила на онзи, дето е отпратил най-хубавата карета в това и околните царства. И понеже дворцовите закони са такива, че поверителните вести си разпространяват най-бързо, по прозорците висели на гроздове слуги, а гозбите на Великия готвач изкипели, защото и той не останал по-назад. Затова пък гледката си струвала един похабен обяд, па бил той и царски. Каляската спряла пред двореца. Вратата се отворила и принцът стъпил с цялото си великолепие пред бащиния дом. Никой не го познал. Имал брада, пък и за изтеклата половин година се бил превърнал от момче в мъж. Само девойката знаела кой е, но си мълчала.

Седнали на трапезата. Разприказвали се за това-онова. И много скоро и в най-затътената слугинска стая знаели, че гостът е принц. Той пък научил историята за златната ябълка и царските синове. Според нея най-малкият загинал в битката със страшната ламя. Затова царят оставял трона на първородния си син, който също бил голям юнак. А заедно с коронясването щели да отпразнуват сватбата на новия цар. И всички погледи се отправили към девойката, която преди половин година дала лешниците на принца. А той се обърнал към големия си брат и помолил:

— Разкажете, Ваше Сиятелство, как успяхте да надвиете ламята? Вестта за тази битка стигна и до мен, но ми се стори неправдоподобна.

— Аз отсякох първата от трите глави на ламята — започнал разказа си бъдещият цар и като стигнал до трите моми от кладенеца, завършил така: — Спуснахме пак въжето и зачакахме. Много ли, малко ли, чакахме не зная. Бяхме на тъмно. А въжето все не се опъваше. Разбрахме, че с малкия ни брат се е случило нещо лошо. Завързахме нашия край за една издатина. Излязохме при девойките и тръгнахме към двореца.

— Ваша милост нещо грехи — проговорила неочаквано тая, дето щяла да става царица. — Вие влязохте със средния си брат и излязохте

толкова бързо, че въжето не би могло да измине и една стотна от пътя до долната земя.

— Вие грешите, Ваша милост — усмихнал се кисело големият брат. — Нека попитаме другите девойки!

— Бях толкова сащисана, че не забелязах — рекла онази, която в долната земя шиела на гергеф от слонова кост. — Може да са се бавили много, а може и да са се бавили малко...

— Как ли пък не! — отсекла момата, дето предела със златна хурка. На нея много ѝ се искало да стане царица и се надявала да угоди на големия брат, затова продължила така: — Техни височества се бавиха доста. Аз заспивах, събуждах се и пак заспивах, а те все не идваха.

— Бъркаш нещо, скъпа! — прекъснала я първата девойка. — Нали през цялото време си приказвахме колко е хубаво, че най-после сме се избавили от ламята. Как ще си заспивала, като ти най-много говореше?

При последните думи, всички около трапезата се сконфузили. Какво щял да си помисли знатният гост, щом бъдещата царица изкарва бъдещия цар лъжец? А гостът вдигнал примирително ръце и рекъл:

— Както е тръгнало тоя спор ще се проточи до безкрая. Я по-добре да идем в пещерата. Ако въжето е спуснато, значи нейна милост — и той посочил девойката, дето щяла да става царица — лъже. — И понеже старият цар и царицата се колебаели, предложил: — Хайде, Ваши Величества! Тъкмо повод да ви разходя с моето скромно возило.

Това вече решило въпроса. Всички около трапезата наскочали, като че каляската можела да побере сто човека. Само големият брат стоял умислен и си хапел устните. Родителите му, двамата по-малки братя и трите девойки се настанили удобно и поели така, сякаш вървели по вода. Отзад с все сила препускала конницата, но каляската се смалявала, смалявала, смалявала, докато се изгубила съвсем...

Като спрели пред входа, гостът запалил борина и всички вкупом влезли в пещерата. След няколко завоя тя свършила пред един кладенец. До сами него, на огромен куп, лежало въжето. И волюневолю средният брат разказал как големият го подучил да не вадят малкия, защото, ако стане цар, те двамата ще бъдат никои. Завайкали се царят и царицата над орисията на детето си. И искали да спуснат

въжето, но гостът ги разубедил. Обещал им, като се върнат в двореца да заварят там принца. И понеже не ги бил лъгал, му повярвали.

Щом пристигнали, принцът се престорил, че иска да се измие след пътя, но вместо в отредените му стаи отишъл в някогашните си покои. Преоблякъл се със свои дрехи. После отишъл при царския бръснар. Като го обръснал наполовина, човекът така се разтреперил, че момъкът трябвало да довършва работата му. Вестта, че принцът се е върнал, не била от поверителните, но въпреки това достигнала за броени минути и най-затътената слугинска стая, а скоро след това и височайшето семейство. Но радостта си е радост, а държавните дела нещо съвсем друго, и царят вече умувал на кого принадлежи короната — на онзи, който донесъл златната ябълка, както предрекла старицата, или на този, който я опазил. Ако се водел от съвестта си, наследник на трона трябвало да стане малкият, но предсказанието сочело друго. Дните минавали. Всички в двореца били в очакване. Златната ябълка прашясвала в хазната. Царят по цели дни се губел в дълги разходки и се прибирал още по-умислен, отколкото излизал. Един ден се залутал из околните гори. Преваляло пладне, а той все не можел да излезе на познато място. Имал чувството, че обикаля в кръг. Изведнъж в края на поляната, през която сякаш бил минавал, видял къща от недялани трупи, а на прага седи жена. Като приближил, познал старицата, която му се явила на сън преди четвърт век. Изглеждаше така, сякаш я е сънувал вчера, дори била облечена в същите дрехи. Поотместила се тя, за да седне и царят, и продумала:

— Не ми изглеждаш весел, синко.

— Ох, сън ме не хваща, мале, та камо ли да бъда весел — и той й разказал за грижата си.

— А избрал ли си мома, достойна за царица?

— Да, но тя без цар не чини.

— Остави я да избира между тримата ти сина.

— Как?! — подскочил царят. — Короната на зар да разигравам?!

— Ако момата е достойна и изборът ще е достоен... — рекла тя и се надигнала.

В това време от къщата изникнал котарак с вирната опашка. Отрил се в краката на госта и тръгнал през поляната. Царят го погледнал, па се обърнал да се сбогува със старицата и да я пита за пътя. Тя тъкмо прекрачвала прага и в следващия миг се разтворила във въздуха, сякаш никога не е била. Няколко какво да се прави, тръгнал подир котарака, но се обърнал да види за последен път къщата. Обаче там, където била преди малко, растял вековен дъб. Царят разтъркал око и забързал да догони котарака.

След десетина крачки стигнали до един мъхясал камък. Котаракът го обиколил три пъти, измяукал и се завъртял като вихрушка около опашката си. После се източил, повдигнал се над земята и полетял като стрела надолу. Миг преди животното да се удари в камъка, царят стиснал клепач. А като го отворил бил пред собствения си дворец. Стражите се питали откъде ли изникна Негово величество, защото преди да мигнат, на мястото където стоял се въргалиял само един мъхясал камък... А той още не влязъл, повикал девойката с бисерите.

Скоро след това започнали приготовления за сватба. Като дошъл денят, в двореца се стекли гости и от най-далечните земи, защото не всеки ден се женят големи юнаци...

Но да спрем дотук. Нататък е друга приказка.

[1] рѣс (остаряло) — прашинка. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.